

יפקד ידוד אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה: ולא תהיה עדת ידוד כצאן אשר אין להם רעה:

ועדיין יוקשה תירוצו:

1. אם בקשה זו עפ"י דין – יבקשנה במפורש!
2. וכי אינו מכיר בעצמו התאמת תכונות בניו?
3. והעיקר: גם אם אין עיקר הבקשה עבור בניו כי אם דרך אגב, עדיין אי אפשר לשבחו ולומר: "מניחים צרכי-עצמן", שהרי עדיין חושב הוא גם על צרכי-עצמו, וכלשון משה בעצמו: "הגיעה השעה שאתבע צרכי"!
4. והשאלה הכי גדולה: לאחר ששלל הקב"ה בקשתו עבור בניו - מה מקום שוב לבקשת משה [בפסוק טו]: "יפקוד ה' וגו' – והלא כבר הודיעו הקב"ה כי פקד על העדה את יהושע!?
5. גם צריך להבין דרישתו של משה: 'השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו? איזה מין 'סגנון' הוא זה, לדבר אל הקב"ה בצורת אולטימטום...?

הסמיכות ל'עלה אל הר העברים'

והביאור בכל הנ"ל:

לפני פרשת "יפקוד ה' אלקי הרוחות" (כז,יב) קדמה לה פרשת "עלה אל הר העברים" – מיד אחרי הורשת בנות צלפחד

וצריך להבין:

1. יתפלל תחילה על עצמו ואם לא תקובל תפילתו אזי יתפלל על ממלא מקומו?
2. הנה מיד בפסוק שלאחריו משמע מרש"י שעדיין לא הניח משה מלתבוע צרכי עצמו, בנסותו להשיג משרת-גדולה לבניו!?

רש"י

(טז) יפקד ה' – כיון ששמע משה שאל המקום [לעיל פסוק ז.] תן נחלת ללפחד לזנותיו אמר: הגיעה שעה שאתבוע צרכי, שירשון בני את גדולתי. אל הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמוסו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז) נוטר תאנה יאכל פריה:

וראיתי שהקשה כן ב"נחלת יעקב" ותירץ: "אבל באמת לא קשיא, דאגב שעסק בצרכי-ציבור למנות להם מנהיג, עסק גם בצרכי בניו" - (והוכיח דבריו): "... תדע, דאי סלקא דעתך דכוונתו הייתה בעד בניו לחוד, לא הווה ליה למימר שיהיו במנהיג כל פרטים ותוארים הללו... כי אולי אין כל המידות הללו בבניו-וגם הווא ליה למימר בפירוש שימנה בניו. אלא וודאי שעיקר העסק היה בצרכי ציבור ואגב ביקש שאם כל המידות האלו בבניו, שיהיו הם קודמים, כמו שהוא על פי הדין...."

עיתוי בקשת משה:

ספר במדבר פרק כז

(טז) וידבר משה אל ידוד לאמר: (טז) יפקד ידוד אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה: (יז) אשר יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ידוד כצאן אשר אין להם רעה:

רש"י על במדבר פרק כז פסוק טז

(טז) וידבר משה אל ה' וגו' – להודיע שבחן של לדיקים שכשנפטרו מן העולם מניחין לרכן ועוסקין בצרכי לבור: לאמר – אמר לו הסיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו:

ומבאר ב"משכיל לדוד" מה הציק לרש"י:

דקשה ליה לרש"י דהואיל וחזינן [=ורואים אנו] שמשה היה קשה בעיניו מאד למות ולא ליכנס לארץ, אי"כ כשאמר לו הקב"ה [לעיל כז,יב]: "עלה אל הר העברים וגו' מיד היה לו להסדיר תפילתו דכתיב ואתחנן// ומשני [=ומתוך רש"י]: דקא משמע לן הכא דמכל מקום רצה להקדיש תחילה לצרכי-ציבור, שאם לא תקובל תפילתו על עצמו שיהיו כבר הציבור מושגחים:

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֹאֲסַפְתָּ אֶל עַמֶּיךָ גַּם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אֶהְרֹן אַחִיךָ: (יד) כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַמִּדְבָּר צֵן בְּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַמַּיִם לְעֵינֵיהֶם יֵם מִי מְרִיבַת קְדָשׁ מִדְבָּר צֵן:

ומפרש רש"י:

(יב) עלה אל הר העברים – (במדבר רבה) למה נסמכה לכאן? כיון שאמר הקב"ה נתן נתן להם אמר אחתי למה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גזרתי במקומה עומדת ...

מנין לרש"י שנסמכה לכאן? שמה כאן מקומה! שמה מיד לאחר בנות צלפחד נאמר לו 'עלה אל הר העברים?' ומיד לאחריה הגיע הזמן לבקש על בניו שיירשו גדולתו?

אלא פשיטא לרש"י שיעלה אל הר העברים' לא נאמרה כאן – שהרי מופיעה במפורש לקמן [האזינו לב, מח.] ושם מסופר שמיד לאחריה נפרד מבני ישראל בו ביום ועלה להר נבו.

שהרי אחרי סיפור בנות צלפחד אירעה [במדבר כז, ז.] מלחמת מדין [שם לא.] ואחריה סיסור בני גד וראובן והתנחלותם בערי הגלעד ואחרי זה בא' שבט החל ספר דברים 36 ימים קודם עלייתו להר נבו!

האמנם נאמרה פעמיים? ומה בין ראשונה לשנייה?

נסמכה ב'מחשבה בלבד

בהמשך לכך שנצטווה נתן נתן נחלת בנות צלפחד – או בהמשך לסוף הפרק הקודם בו מדובר על כיבוש ארץ סיחון ועוג ע"י משה רבנו, שזהו כניסתו לחצר ולטרקליו, בהתאם לשני הפירושים ברש"י: הודיעו: 'גזירתי במקומה עומדת'!

כשנתברר לו סופית שימות במדבר [ההודעה היתה ברמז סמיכות כתיבת הפרשה העתידיית 'עלה אל הר העברים']

אז עדיין עלה במחשבתו של משה:

הגיעה השעה שאתבצע לרכבי
שיירשו בני גדולתי

אבל בפועל נאמרה בו' אוד

וכיום פטירת משה

כבר לא חשב על בניו אלא 'איש על העדה'

מינוי יהושע כ'פרס' או כראוי לתפקיד?

תחילה ניסה 'לתבוע צרכי' שיירשו [בסייעתא

דשמיא] בניו תכונותיו ויסייעוהו סנהדרין

ועל כך ענה לו הקב"ה:

"לא כך עלה במתקפה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושן שלא מש מתוך האוהל וכו"

הרי שגם מינוי יהושע' [תלמידו כבנו]

נחשב ל'צרכיו' של משה – המשב"ק שלו

כל זה היה דו-שיח במחשבה

משהגיע ז' באדר עת פטירתו

אז נצטווה בפועל על הסתלקותו

'עלה אל הר העברים'

אז נתגלתה בו המעלה:

פצתן של לדיקים שכשנפטרו מן העולם

מניחין לרכן ועוסקין בלרכי לבור:

לא הזכיר שוב את יהושע בתור תלמידו

אלא דרש מהקב"ה שימנה 'איש על העדה'

ולא עב"י האינטרסים של משה

[שיוציאים 'בזכותיו' ולא בזכות משה]

והנפקא-מינא?

אופן ההדרכה של 'ממלא המקום'

"כי אתה תבא את העם הזה" או "תביא?"

אם זו פרוטקציה או המשכה אלוקית

'ונתת מרוחך עלי... איש אשר רוח בו'

שיוכל [מכאן ולהבא] לילך כנגד רוחו של כ"א

[חת"ס] שלא יהיו כמו ה'צאן' אשר אין להם רועה.

רש"י על במדבר פרק כח פסוק ב

(ב) לו את בני ישראל – מה אמור למעלה יפקוד

ה'. אמר לו הקב"ה עד שאתה מלוני על בני לוא

את בני עליו. משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן

העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה וכו'

כדאיתא בספרי:

הקשר בין הצורך ברב"י ובין עבודת התפילה

אתה ממנה להם פרנס [בח' ראש ואיברים]

אם לאו [אמנה אנכי רועה – רעיא מהימנא]